

ISSN 2091-5187

SERVIS

ILMIY-AMALIY
JURNAL

№3

2026

SERVIS

ILMIY-AMALIY JURNAL 2026-yil, 3-soni

Muassis: Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi tomonidan 2008-yil 31-dekabrda
0561-raqam bilan ro‘yxatga olingan.
O‘zR OAK Riyosatining 19.03.2017-y., 239/5-sonli qarori bilan e’tirof etilgan.

Tahririyat a’zolari:

Mas’ul kotib:

i.f.d., prof. M.Q.Pardayev

Muharrirlar:

i.f.d., dotsent F.A.Safarov
PhD, dotsent I.M.Pardayeva
PhD, I.Sh.Ernazarova

Texnik muharrir:

katta o‘qituvchi F.O.O‘roqov

Korrektor:

PhD, dotsent v.b.
T.I.Yahyoyev

Sahifalovchi:

PhD, dotsent v.b.
X.N.Ochilova

1 yilda 4 marotaba
chop etiladi.

**O‘zbekiston hududida
tarqatiladi.**

Tahririyat manzili:

140100, Samarqand shahar,
Amir Temur ko‘chasi, 9-uy,

tel.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

faks: +998(366)231-12-53
el.pochta:

samisiservis@mail.ru

Tahrir hay’ati raisi:

M.E.Po‘latov – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori,
i.f.d., professor

Tahrir hay’ati raisi o‘rinbosari:

O.M.Pardayev – SamISI prorektori, iqtisod fanlari doktori,
professor

Tahrir hay’ati a’zolari:

M.M.Muxammedov – SamISI professori, iqtisod fanlari
doktori

D.R.Zaynalov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Murtazayev – TDIUSF direktori, iqtisod fanlari doktori,
professor

M.R.Boltabayev – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

R.X.Ergashev – QarMII professori, iqtisod fanlari doktori

B.K.G‘oibnazarov – iqtisod fanlari doktori, professor

I.S.To‘xliyev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

K.B.Urazov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

D.H.Aslanova – iqtisod fanlari nomzodi, professor

Q.J.Mirzayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

B.I.Isroilov – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

G.M.Shodiyeva – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

S.N.Toshnazarov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

R.N.Normaxmatov – SamISI professori, texnika fanlari doktori

A.Bektemirov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

M.T.Alimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Z.Dj.Adilova – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

Sh.O.Quvondiqov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

L.N.Xalikova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

F.A.Safarov – SamISI dotsenti, iqtisod fanlari doktori

A.M.Karimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

I.B.Mattiyev – SamISI professori, pedagogika fanlari doktori

B.F.Boronov – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

A.N.Xoliqulov – SamISI professori, iqtisod fanlari nomzodi

X.A.Raximov – SamISI dotsenti, PhD

S.A.Babanazarova – SamISI dotsenti, PhD

X.N.Ochilova – SamISI dotsenti v.b., PhD

I.R.Berdikulova – SamISI dotsenti v.b., PhD

A.Q.G‘apparov – SamISI dotsenti v.b., PhD

MUNDARIJA:

NAZARIYA VA METODOLOGIYA	
Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев, Баходир Ибрагимович Исроилов Олим Мамаюнусович Пардаев Ўзбекистон мустақиллигининг 35 йиллик тараққиёт йўлида эришилган натижаларнинг қисқача шарҳи	5
Мурод Мухаммедович Мухаммедов, Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев, Меҳрангиз Олимовна Мамаюнусова Инсон ресурслари ва инсон капиталининг ўртасидаги фарқлар ва уларни ривожлантириш йўллари	13
Ibodulla Xasanovich Ibragimov, Larisa Alijonovna Musabaeva Logistikada operatsion samaradorlik: modellash va baholashga ilmiy yondashuvlar	20
SANOAT VA QISHLOQ XO‘JALIGI	
Durdona Dilshadbekovna Djalalova Qishloq xo‘jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etishni rag‘batlantirishning ahamiyati.	26
Абдухолик Эгамович Тангиров, Гулноза Абдулхолик қизи Абдулхолиқова Чўл-яйлов чорвачилигини барқарор ривожлантириш учун инновацион технологиялар: иқтисодий ва тиббий аҳамияти	29
Мадина Мурадхановна Хашимова Тоғли ҳудудлар жозибадорлигини табиий ресурслар мавжудлиги асосида баҳолаш	32
Shahnoza Abdirashitovna Po‘latova Sut mahsulotlarini barqaror ishlab chiqarishda agroklastlar faoliyatini takomillashtirishning dolzarb masalalari	35
Javohir Xamroqul o‘gli Jurayev Sanoat korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish mexanizmini takomillashtirish	39
Iroda Turdibayevna Kudratova Mamlakatimizda paxta-to‘qimachilik klasterlarida agroservis samaradorligini oshirish yo‘llari	44
INNOVATSIYA VA RAQAMLI IQTISODIYOT	
Rayxona Sadriddinovna Amriddinova Sun‘iy intellekt va onlayn baholashlar davrida raqamli turistik xulq-atvor tahlili	50
Нилуфар Зиябаевна Юлдашова Оценка результативности инновационных моделей в условиях сельской местности	52
Timur Ibodullaevich Ibragimov Logistika sohasida raqamli ko‘nikmalarni shakllantirish muammolari va yechimlari	57
Zuhriddin Sanjar o‘g‘li Rashidov Raqamli texnologiyalar ta‘sirida mehnat resurslari samaradorligini baholash ko‘rsatkichlarini takomillashtirish	61
Нажмиддин Раҳматуллаевич Абдувоҳидов Савдо ва хизмат кўрсатиш соҳасида яширин иқтисодиётни олдини олиш борасида рақамлаштириш йўналишлари	66
Nilufar Abdaxatovna Abduqodirova Samarqand viloyatida raqamli transformatsiyasi: holati, tarkibi va samaradorligini baholash	70
Farxod Faxriddinovich Ulugmurodov Samarqand viloyatida elektron savdo xizmatlarining innovatsion rivojlanish holati va istiqbollari	74

SANOAT VA QISHLOQ XO‘JALIGI

Durdona Dilshadbekovna Djalalova – Toshkent davlat agrar universiteti o‘qituvchisi

QISHLOQ XO‘JALIGIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNI RAG‘BATLANTIRISHNING AHAMIYATI

Annotasiya. Mazkur maqolada qishloq xo‘jaligi sohasida innovatsion texnologiyalarni joriy etishning dolzarbligi, ularning amaliyotdagi samaradorligi va ekologik-iqtisodiy afzalliklari tahlil qilingan. Shuningdek, barqaror rivojlanish konsepsiyasining qishloq xo‘jaligiga tadbiiq etilishi, mavjud muammolar va ularni hal yetish yo‘llari ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: qishloq xo‘jaligi, innovatsion texnologiyalar, barqaror rivojlanish, raqamli agrosanoat, ekologik xavfsizlik, agroteknologiya.

Kirish. Bugungi kunda global iqlim o‘zgarishi, aholining o‘sib borayotgan oziq-ovqatga bo‘lgan ehtiyoji va tabiiy resurslarning cheklanganligi fonida qishloq xo‘jaligini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalarning o‘rni tobora ortib bormoqda. Qishloq xo‘jaligi nafaqat mamlakat iqtisodiyotining asosiy tarmoqlaridan biri, balki oziq-ovqat xavfsizligining kafolati hamdir. Shu sababli ushbu sohada barqaror rivojlanishni ta‘minlash eng ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Bundan tashqari, zamonaviy ilm-fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi dehqonchilik va chorvachilik faoliyatining sifat jihatdan yangi bosqichga ko‘tarilishiga turtki bo‘lmoqda. Aholining hayot darajasi, sog‘lig‘i va iqtisodiy farovonligi ko‘p jihatdan ushbu sohadagi islohotlar muvaffaqiyatiga bog‘liq. Shu sababli, har bir yosh izlanuvchi va mutaxassis zamonaviy innovatsion yondashuvlarni chuqur o‘rganib, ularni amaliyotga tadbiiq etishga intilishi lozim.

Mazkur tadqiqotning maqsadi qishloq xo‘jaligi korxonalarida innovatsiyalarning turlari, ularning iqtisodiy natijalarga ta‘sir qilish yo‘nalishlari va barqaror o‘sishni ta‘minlovchi innovatsion modellarni ishlab chiqishdan iboratdir.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Qishloq xo‘jaligi korxonalarida innovatsiyalar va iqtisodiy barqarorlik o‘rtasidagi bog‘liqlik ko‘plab iqtisodchi olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Jumladan, Yozef Shumpeter o‘zining innovatsion rivojlanish nazariyasida "ijodiy vayronkorlik" tushunchasini kiritib, yangi texnologiyalar eski bozor modellarini siqib chiqarish orqali iqtisodiy o‘sishni ta‘minlashini asoslagan. Zamonaviy riteyl (retail) sohasida innovatsiyalarni tadqiq yetgan P. Kotler va K. Kler kabi olimlar mijozlar bilan muloqotning raqamli kanallari (Omnichannel) savdo hajmini barqaror oshirishning asosiy omili ekanligini ta‘kidlashadi. O‘zbekistonlik olimlardan O‘.Umurzaqov, E.Yusupov, T.Farmonov, Q.Choriyev, N.Xushmatovlar va boshqalarning ilmiy ishlarida qishloq xo‘jaligida resurs tejovchi, innovatsion texnologiyalarni joriy etish masalasi va uning samaradorligi e‘tiborga olingan.

Tadqiqot metodologiyasi. Aytish lozimki, innovatsion jarayon alohida va o‘zaro bir-biriga bog‘liq bosqichlardan iborat bo‘lib, har bir bosqichning iqtisodiy samaradorligini aniqlash uchun alohida uslubiy yondashuvlar talab etiladi. Masalan, innovatsion g‘oyani shakllantirib, ilmiy-tadqiqot olib borish jarayonida va uni ilmiy-texnik jixatdan ishlab chiqish bosqichida, keyin tayyor innovatsion texnologiyalar bo‘yicha axborotlarni tarqatish hamda innovatsion texnologiyalarni aniq bir tarmoq yoki xo‘jalikka joriy etish jarayonlarida uning o‘ziga xosligini hisobga olgan holda, alohida samaradorlik ko‘rsatkichlari majmuini tanlash lozim bo‘ladi. Ko‘pgina adabiyotlarda, qishloq xo‘jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etish samaradorligini baholashda ma‘lum bir mezonga ko‘ra ko‘rsatkichlarni tanlash emas, balki ko‘p omilli yondashuvga e‘tibor berish lozimligi ta‘kidlangan. Tadqiqotni amalga oshirish jarayonida taqqoslama tahlil, tizimli yondoshuv, mantiqiy va abstrakt fikrlash usullaridan keng foydalanildi.

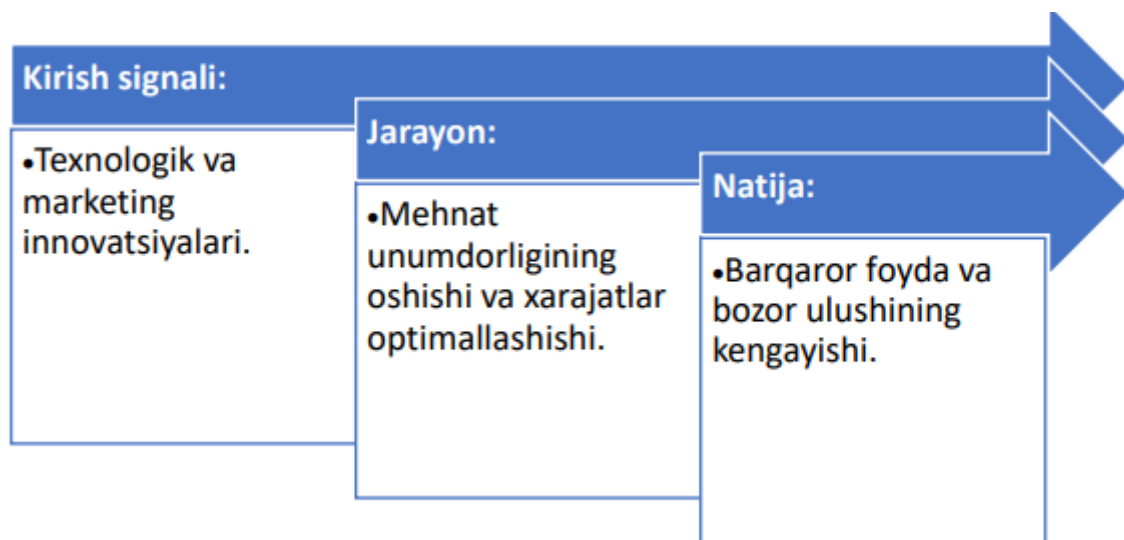
Tahlil va natijalar. Ma‘lumki, olimlar tomonidan agrar sohada qo‘llanilayotgan innovatsiya turlarini bir tizimga keltirish va ularni klassifikasiyalash bo‘yicha ham ilmiy izlanishlar olib borilgan. Jumladan, rossiyalik olim A.N.Bugara tomonidan innovatsiyalar qo‘llanish sohasiga ko‘ra biologik, kimyoviy, texnikaviy, texnologik, iqtisodiy, ijtimoiy va boshqa turlarga ajratib bergan.

Bundan tashqari, “qishloq xo‘jaligida innnovatsion texnologiyalarni joriy etish uchta asosiy

yo‘nalishga, ya’ni inson omili sohasidagi innovatsiyalarga, biologik omil doirasidagi va texnogen omil doirasidagi innovatsiyalarga ajratgan”¹. Boshqa bir olimlar qishloq xo‘jaligida innovatsiyalarni kelib chiqish sohasiga ko‘ra 4 ta guruhga ajratishgan bular: seleksion-genetik, ishlab chiqarish-texnologik, tashkiliy-boshqaruv va iqtisodiy-ekologik innovatsiyalarga sinflashtirishgan. Ma’lumki, butun dunyoda raqamli texnologiyalar rivojlanishi natijasida respublikamiz qishloq xo‘jalik sohasiga ham uning bir qator elementlari kirib kelmoqda. Ayniqsa, rivojlangan davlatlar Isroil va Koreyada “aqlli qishloq xo‘jaligi”ni rivojlantirish bo‘yicha muhim natijalarga erishilgan. Ayniqsa “aqlli qishloq xo‘jaligi”ni har tomonlama joriy qilishga alohida e’tibor berilishi natijasida sug‘orish tizimida, issiqxonalarda, hosil yig‘ib olishda va boshqa agrotexnik jarayonlarni raqamli texnologiyalar yordamida bajarilishiga yordam beruvchi texnika va jihozlarni joriy qilish uchun fermerlarga davlat tomonidan subsidiyalar ajratilishi keng yo‘lga qo‘yilgan. Koreya respublikasi qishloq xo‘jaligi korxonalarida turli-tuman maxsus haroratni boshqaruvchi, tejamkor va aniq tomchilatib sug‘orish uskunalari, dronlar, datchiklar va boshqa dasturiy ta’minot mahsulotlaridan keng foydalaniladi. Mutaxassislar o‘zlarining mobil telefonlaridagi ilovalar yordamida issiqxona xo‘jaligida bo‘layotgan jarayonlarni bevosita kuzatib turish imkoniyatiga egadirlar.

Shularni hisobga olgan holda, bizning fikrimizcha qishloq xo‘jaligida innovatsiyalarni kelib chiqish sohasiga ko‘ra 5 ta guruhga ajratish maqsadga muvofiqdir, bular: seleksion–genetik, texnik-texnologik, tashkiliy–boshqaruv, ijtimoiy-iqtisodiy va IT (Information Technology) texnologiyaga asoslangan innovatsiyalarga ajratish maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Quyidagi 1-rasmda qishloq xo‘jaligi korxonalarida innovatsion rivojlanishning barqaror iqtisodiy o‘rishga ta’sir qilish mexanizmi keltirilgan. Qishloq xo‘jaligi korxonalarida innovatsion-iqtisodiy o‘rish mexanizmi uchta bosqichdan iborat bo‘lishi ko‘rsatib o‘tilgan. Birinchi bosqich, turli innovatsiyalarni ishlab chiqarish jarayoniga kirib kelish bosqichi bo‘lib, bunda turli innovatsion texnologiyalar fermerlarning ishlab chiqarish jarayonlariga tadbiiq etilishi uchun qulay iqtisodiy, tashkiliy va huquqiy shart-sharoitlar yaratilishi bilan uzviy bog‘liq bo‘ladi.

1-rasm. Qishloq xo‘jaligi korxonalarida innovatsion-iqtisodiy o‘rish mexanizmi.

Ikkinchi bosqichda esa innovatsiyalarni amaliyotga qo‘llash jarayonida mehnat unumdorligini ortishiga va xarajatlarni maqbullashtirilishi hisobiga mahsulot tannarxi va sifati ham ortib borishiga erishiladi. Uchinchi bosqich bu natijaviy bosqich bo‘lib, unda ushbu innovatsion texnologiyalarni joriy etilishi natijasida xo‘jalik va korxonalarning barqaror foyda ola boshlashi va ushbu mahsulot bo‘yicha bozorda ham salmoqli ulushga ega bo‘lishi bilan yakunlanadi.

Xulosa va takliflar. O‘zbekistonning innovatsion iqtisodiyotga o‘tishi sharoitida agrar

¹ Бугара А.Н. Инновационная деятельность в сельском хозяйстве.Международный научно-парктический жулнал “Агрорподоаольственная экономика” – 2016 г. <http://apej.ru/article/07-09-16>

iqtisodchi olimlar va mutaxassislar oldida qishloq xo‘jaligida innovatsion texnologiyalarni keng joriy etishni rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish yo‘nalishda quyidagi hal etilishi lozim bo‘lgan vazifalar turibdi, jumladan:

- qishloq xo‘jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etishni rivojlantirishni rag‘batlantirishning ilmiy-nazariy va uslubiy asoslarni tadbiq qilish va takomillashtirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqish;

- xorijiy davlatlarda qo‘llanilayotgan qishloq xo‘jaligida innovatsion texnologiyalar joriy etishning turlari, shakllari, funksiyalari, baholash uslublari va iqtisodiy rag‘batlantirish mexanizmlari bo‘yicha tajribalarni tahlil qilish asosida respublikamiz sharoitida qo‘llash yuzasidan tavsiyalar tayyorlash;

- qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishida innovatsion texnologiyalarni joriy etishni amaldagi holatini tahlil qilish, innovatsiyalarni soha samaradorligiga ta‘sirini baholash;

- O‘zbekiston Respublikasi qishloq xo‘jaligini innovatsion texnologiyalarni keng joriy etishni rivojlantirishga to‘sqinlik qilayotgan asosiy muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish chora-tadbirlarini ishlab chiqish;

- qishloq xo‘jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etishni rivojlantirishning konseptual yo‘nalishlarini belgilash va uzoq muddatli strategiyasini ishlab chiqish va boshqalar.

Xulosa qilib aytganda, yuqoridagi yo‘nalishlarda uzoq muddatli kompleks davlat dasturini ishlab chiqish va amaliyotga izchillik bilan joriy etilishi natijasida, O‘zbekistonni rivojlantirishning innovatsion yo‘li iqtisodiy o‘sishning harakatlantiruvchi kuchi, mamlakat barqarorligi va aholi farovonligini ta‘minlashning muhim omili bo‘lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi qishloq xo‘jaligini rivojlantirishning 2020-2030-yillarga mo‘ljallangan strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5853-son Farmoni.

2. Innovatsionnaya deyatelnost v agrarnom sektore ekonomiki Rossii /Pod red. I.G. Ushacheva, I.T. Trubilina, Ye.S. Ogloblina, I.S. Sandu. M.: Kolos, 2007. - 636 s.

3. Chariyev K.A. “Xorijiy davlatlar qishloq xo‘jaligida innovatsion faoliyatni rag‘batlantirish mexanizmlari va ulardan foydalanishga doir uslubiy tavsiyalar” UzBIITI Toshkent-2014 y - 34 b.

4. Bugara A.N. Innovatsionnaya deyatelnost v selskom xozyaystve. Mejdunarodniy nauchno-parkicheskiy jurnal “Agrorpodoolstvennaya ekonomika” – 2016 g. <http://apej.ru/article/07-09-16>

5.Peters T. The circle of innovation. USA, NY: Alfred A. Knopf, 2006. - 519 pp.

6. Mensh G. Stalemate in technology: innovation overcome the depression Tekst. Cambridge: Mass, 1979. 208 p.1.

Д.Джалалова Важность стимулирования внедрения инновационных технологий в сельском хозяйстве	D.Djalalova The importance of stimulating the introduction of innovative technologies in agriculture
Аннотация. В статье анализируется значимость внедрения инновационных технологий в аграрный сектор, а также их практическая эффективность и эколого-экономические преимущества. Рассматриваются вопросы применения концепции устойчивого развития в сельском хозяйстве, существующие проблемы и возможные пути их решения. Ключевые слова: сельское хозяйство, инновационные технологии, устойчивое развитие, цифровой агропромышленный комплекс, экологическая безопасность, агротехнологии.	Abstract. This article analyzes the importance of introducing innovative technologies into the agricultural sector, as well as their practical effectiveness and environmental and economic benefits. It also examines the application of sustainable development concepts in agriculture, existing challenges, and possible solutions. Keywords: agriculture, innovative technologies, sustainable development, digital agro-industrial complex, environmental safety, agricultural technologies.

❧ “SERVIS” ❧

Jurnal Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tahririyat
bo‘limida nashrga tayyorlandi.

08.09.2026 yilda terishga berildi. 25.09.2026 yilda bosishga ruxsat etildi. Ofset
bosma qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84_{1/8}. “Times” garniturasini. Ofset bosma usuli.
Shartli bosma tabog‘i 15,6. Hisob-nashriyot
tabog‘i 14,68. Adadi 100 nusxa. Buyurtma №0169A/26

Samarqand iqtisodiyot va servis institutining
matbaa bo‘limida chop etildi.
Litsenziya № 025316.
Reestr № X-119112.

Manzil: Samarqand shahri, Shoxruh ko‘chasi, 60-uy.

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2026.